

umorul sănătos și constructiv al inspectorului Prell, Niki Atanasiu a ilustrat sugestiv caracterul de intrigant al lui Diercks, Ion Manu a realizat cu mult haz un fel de Chicoș-Rostoganul în profesorul Weidemann, iar Geo Barton a redat cu sobrietate și fermitate rolul cel mai complex, de fapt, al lui Flemming. În rolurile feminine s-a valorificat printr-o voce caldă Valeria Gagealov în domnișoara Holm. Audiția a fost clară, fără ilustrații muzicale de prisos, iar corul de copii, introdus în câteva scene, dar mai ales în final, a dat multă grație și poezie spectacolului.

Tot atât de bine a fost urmărită — păstrind rezervele pomenite în legătură cu locul ce i s-a acordat în repertoriu — și adaptarea după *Paharul cu apă*. deși aici ingredientele specifice genului s-au resimțit mai des: prezentarea lui Eugène Scribe a fost cam lungă și nu absolut necesară, fiindcă ea se putea citi și în „Programul de radio”, răpind o bună parte a benzii care ar fi putut fi rezervată introducerii în epocă și atmosferă, unde s-a insistat prea puțin, mai ales că era vorba de o piesă cu contingente la istorie. Crainicul, folosit foarte mult, și-a depășit funcțiunea, adoptând un stil interpretativ, când ar fi trebuit să fie numai enunțativ. Ca interpretare, N. Brancomir în politicianul cinic și intrigant, care se voia și spiritual, a fost prea liniar, și mai multă mobilitate psihologică, cerută de

rol, ar fi înzestrat personajul cu un contur mai bogat. Nelly Sterian, în rolul ducesei, și Val Săndulescu, în al tinărului locotenent Masham, au plutit la nivelul strict corespunzător, fără a depăși limitele unei corecte interpretări scenice. Or, microfonul, dacă în unele privințe cere mai puțin, în altele, cere ceva mai mult. Ne-au demonstrat acest lucru, în piesa de față, cele două interprete ale rolurilor feminine principale: Liliana Tomescu (Regina) și Raluca Zamfirescu (Abigail), două actrițe născute parcă pentru microfon. Ele ne-au arătat o dată mai mult, că vocea poate fi o oglindă a caracterului. Gingașia și candoarea, accentele de mirare feciorelnică sau de gravitate căutată, elanurile luminate de bucurie sau frunte de umbra unei deconcertări subite au conturat perfect imaginea celor două personaje — o regină jună și anticonformistă, dușmana protocolului și a etichetei, și o fată simplă, dar cu instincte și intuiții sigure — prin nuanțarea adecvată a fiecărei situații și prin mularea vocilor la fiecare vibrație interioară. Prezența lor în fața microfonului ne-a transmis tot timpul un fior de artă veritabilă, angajându-ne interesul față de o piesă, altfel, fără alte pregnanțe vii.

Regia artistică (Mihail Zirra) a dovedit rutina necesară pentru a crea ceea ce se numește un spectacol plăcut.

Pericle MARTINESCU

Teatru la televiziune

1 Aprilie, după I. L. Caragiale

Colectivul de creație de la Televiziune a avut o inspirație fericită: a ecranizat monologul *1 Aprilie* al lui Caragiale (care e altceva decît schița *1 Aprilie* de același autor). Dramatizarea nuvelor lui Caragiale preocupă de multă vreme pe oamenii de teatru și de cinematograful din țara noastră. Ionel Teodoreanu a făcut câteva asemenea încercări (destul de puțin izbutite) pe vremea cînd era directorul teatrului din Iași. Jean Georgescu a transpus în film *O noapte furtunoasă*, în chip abil pentru acea epocă. De filmul *O scrisoare pierdută* nu trebuie să vorbim, căci el este doar un film arhivă, consemnarea pe peliculă a unei piese jucate pe scenă. Jean Georgescu a mai ecranizat câteva schițe de Caragiale, cu multă sa-

voare. În sfîrșit, din *Două loturi* s-a făcut un film unde mesajul moral al marelui nostru satiric a fost redat cu o remarcabilă iscusință. Aceași dibăcie psihologică trebuie observată și în opera regizorului Lucian Pintilie în sceneta *1 Aprilie*, interpretată de Ion Lucian la televizor.

Am spus de multe ori că în plus de comicul verbal și de hazul caricatural fizic al personajelor, opera lui Caragiale — operă plină de o apăsătoare tristețe — conține o idee fundamentală. Miticii săi sînt niște oameni inconsistenți, cu suflet gol, trăind nu cu gîndul de a-și ameliora personalitatea, ci cu acela de a pîndi norocul și tot „ce pică”, zilnic, de la „ceasul bun”. Această îi dă lui dom' Mitică o ferocitate de o

lamentabilă speță, bazată nu pe cinism sau pe superbă cruzime, ci pur și simplu bazată pe nesimțire și neant moral. Marile categorii etice: justiție, curaj, bunătate, ajutorare a altuia îi sînt nu numai indiferente, îi sînt necunoscute. Glumele sale sînt naturalmente feroce. Cînd vrea să facă păcăleli de 1 aprilie le face de preferință macabre, ca în cele patru scrisori din schița *1 Aprilie*. După ce a scris această istorioară, Caragiale a simțit nevoia să „corseze” caracterul sinistru al glumelor lui dom' Mitică. Și a scris monologul *1 Aprilie*. E semn că ideea îl preocupa. De astă dată, din păcăleală iese o crimă. Moare chiar domnul Mitică, autorul și regizorul farsei. Și felul cum reacționează povestitorul — prietenul și complicele lui Mitică — la această oribilă întimplare este arătat admirabil de Caragiale prin fiecare frază. Supraviețuitorii nu-s îngrozîți de oroarea faptei lor, ci plictisiți și obosiți că au fost băgați într-o afacere ca asta, la poliție, și că și-au pierdut și slujba la minister. Ei mai sînt și fuduli. Tot timpul, povestitorul amintește că el i-a spus lui Mitică că n-ar fi cazul să facă o asemenea glumă..., deși, tot din text reiese că o aprobase și el cu entuziasm. De asemenea caracteristic e că singurul lucru pe care prietenul de cafea al lui Mitică îl reține în memoria sa este că mama celui asasinat țipa în fața cadavrului: „Frumosu maichii!”, la care domnul Mitică Bis se revoltă: „Asta-i culmea! Auzi! Mitică și frumos! Poftim!...” Se poate ferocitate mai abjectă?

Se știe că Televiziunea noastră deocamdată nu face, ca în alte țări, filme T.V.¹ speciale. Se lucrează numai pe viu. Spuneam în cronica mea precedentă că echipele de creație de la T.V. își propuneau să introducă ceva mai multă variație cinematografică prin mijlocul supraimpresiunii. *1 Aprilie* se preta în chip deosebit la aplicarea acestui procedeu. S-a făcut ceea ce pe vremuri — și din motive asemănătoare — făcuse Sacha Guitry. Nedispunînd de bani și de mijloace tehnice savante, Guitry realizase un film unde cînd și cînd apărea el, în imagine, așezat la o masă de cafea, și își depăna în cuvinte amintiri despre anumite fapte întimplate. A ieșit din aceasta un film delicios („Le roman d'un tricheur”), care a bătut toate recordurile financiare ale ieftinătății.

¹ Preferăm și noi notația consacrată internațional pentru televiziune.

Regizorul Pintilie a procedat la fel. A instalat pe actorul Ion Lucian la o masă de berărie, cu mai multe pahare și comeseni. În stare de semiebrietate, el povestește macabra farsă care s-a terminat cu asasinarea lui dom' Mitică — însuși autorul păcălelii ticluite de 1 aprilie. În supraimpresiune apar personajele sinistrei glume, care joacă mut, pantomimic, dar reexecutînd mișcările buzelor sincron cu vorbele lui Lucian (care apare simultan și la masă, ca povestitor, și în grupul supraimprimat). Personajele au exact mutrele caricaturale reclamate de poveștile caragialești. Au, aș putea zice, și ceva din caricaturalul de tip René Clair. Căci Pintilie a introdus aci și acel „dans al obiectelor neinsuflețite”, așa de caracteristice marelui regizor francez. Scenariul e alcătuit astfel încît mereu să se treacă de la mîșa circiștii și de la gesturile povestitorului la imaginea grupului care joacă mut întimplarea. Textul lui Caragiale a fost păstrat aidoma. Dar racordurile, intervenția obiectelor, gesturile povestitorului — elemente care nu figurează în schița originală — au fost invenția autorilor piesetei T.V. Și trebuie să o spunem, o invenție nu numai plină de haz, dar și în perfectă concordanță cu umorul, cu tristețea și, în genere, cu toate indignările lui Caragiale față de acești Mitici ai săi, despre care — scrie Ibrăileanu — spusese cîndva: „Îi urăsc, mă! Îi urăsc”.

Artistul Lucian care este în jocul său de o rară naturaleță și de un haz curat caragialesc, necăzînd nici un moment în bufonerie, a făcut aci un lucru bun. Atît de bun încît, se pare, conducerea Televiziunii are intenția să-l mai prezinte o dată. Atît de bun încît, aș zice eu, lucrarea ar merita să fie pusă la punct și prefăcută într-un film de scurt metraj.

Observăm, înainte de a termina, mulțimea de mijloace, mereu altele, pentru a face ca în momentele necesare, fața lui Lucian să nu fie văzută de spectator, deși persoana lui fizică continuă a se afla pe ecran.

Autorii piesetei găsiseră, spre sfîrșitul poveștii, un „gag” la care au renunțat apoi, socotindu-l prea „tare”, prea „grand-guignol”. Un gag foarte scurt: se arată cele două miini prîse în cătușe polițienești, ale lui „Mișu poltronu”, acela care innebunit de frică îl lovise în cap cu bastonul și-l omorise pe glumețul Mitică. Apoi, imediat după asta, cele două miini devin mina lui Mișu și a Cleopatrei, consoarta decedatului.

Cei doi supraviețuitori ai „păcălelii”, după ce lucrurile s-au calmat (în țara liniștii și „dulceții de a trăi”, care se numea „Belgia Orientului”, toate se liniștesc), cei doi supraviețuitori purced, frumos, la „juste nupții”. Cred că această scenă „tare” era în perfectă corespondență cu viziunea lui Caragiale, nu numai ca fond, dar și ca formă. Zarifopol a scris odată despre percepția „grand-guignol” a lui Caragiale, care declara singur: „văd enorm și simt monstruos”.

Această metodă perceptivă el o căpătase, desigur, în cursul îndelungii sale observări a acestui Mitică, la care superficialitatea și ferocitatea stupidă căpătase cu adevărat ceva monstruos.

P.S. Regia : Lucian Pintilie. Distribuția : Mache, Ion Lucian ; Cleopatra, Liliana Tomescu ; Mișu, Victor Rebengiuc ; Mitică, Oct. Cotescu. Decoruri : Lucia Andreescu.

D. I. SUCHIANU

Teatru de păpuși

Ursuleții veseli de Polivanova ; Micul Muck de T. M. Petcuț

De multe ori uităm că principalii spectatori ai teatrului de păpuși sint... copii. Răsfățați, ca spectatori maturi, de subtilitățile artistice cu care ne-a obișnuit „Țândărică” în reprezentațiile sale serale, le căutăm și în matineele în care ne aflăm amestecați cu copiii, care se bucură oînd văd „ursul” și izbucnesc în chiote atunci cînd pe scenă se mișcă o cutie de lemn boită ca un treș. „Țândărică” are o diversitate de spectatori, ale căror vârste variază de la patru ani în sus... Și poate, printre spectatorii cei mai „năpăstuiți” se află cei mai pasionați iubitori de teatru, cei pe care clasificările pedagogice îi numesc „preșcolari”, situați în zona analfabetismului obligator și trecător. Interesați în primul rînd de imaginea vie, de mișcarea și gesticulația abundentă, preșcolarii au un repertoriu dramatic foarte sărăcăcios (care, în treacăt fie spus, nu e mai sărac decît proza și poezia din același sector).

Preșcolarii cer o literatură specifică : o anecdotică simplă dar viguroasă (cu ciocniri cît mai plastice), un umor gros, îndreptat pe o linie educativă. Principalul scop educativ, al „bunelor deprinderi” igienico-familiale, rămîne ca o problemă de căpătii. Educarea curajului și voinței, educarea lealității, a dragostei de frumos sint teme pe care copiii mici au nevoie să le înlînească des exprimate artistic. Cu mici excepții, Teatrul „Țândărică” era dator preșcolarilor, mai puțin atașați — fără voia lor — de acest colectiv, decît entuziaștii esteți și critici de teatru...

Ursuleții veseli de Polivanova vine să împlinească această datorie. Pieseta e, într-un

anumit fel, un cod al bunelor purtări. Eroi fabulei sînt doi ursuleți. Locul acțiunii, firește, e pădurea. Ursuleții sint puși să se scoale dimineața, să se spele cu apă rece, să facă gimnastică etc., etc. Acțiunea e debilă : ursuleții umblă la miere și albinele îi gonesc sub o covată. Partea a doua crește în ritm odată cu introducerea ursuleților într-un mediu modern urban, fiind nostime pășaniile eroilor, care nu-și găsesc locul în cadrul unui bloc confortabil.

E o scurtă lecție de morală, pe alocuri hazlie, dar nu deajuns de captivantă pentru spectatorii foarte micuți. Efectele etice izvorite de pe urma unor întimplări, a unor *peripeții* în care micul spectator să-și urmărească eroul cu sufletul la gură ar fi fost mai plastice. Privit „peste capetele” micuților din bănci, spectacolul de la „Țândărică” nu ne-a satisfăcut. El s-a desfășurat la un nivel mijlociu, fără a se suplini prin fanterie și umor, linia călduță a textului. În afara unui singur moment-tablou (călătoria cu trenul), spectacolul s-a desfășurat cumînțel și pe alocuri chiar plicticos.

Renée Silviu, regizoarea admirabilului spectacol *Doi la zero pentru noi*, să fi pus o mai mică pasiune în realizarea unui spectacol pentru preșcolari ? Dacă spectatorul de 3—4 ani va reține poate faptul că în scenă s-au mișcat niște ursuleți, cronicarul nu poate reține nici un interpret și nici decorurile „expediate” ale Ellei Conovici.

*

Dramatizările după opere literare, ce au fost prezentate și în film, sint „periculoase”. Cinematograful, cu posibilități aproape nelî-